

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 528/2016-12

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 23. júna 2016 v senáte zloženom z predsedu Lajosa Mészárosa (sudca spravodajca), zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej a sudcu Ladislava Orosa prerokoval vyhlásenie [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], t. č. Ústav na výkon trestu odňatia slobody, [REDAKOVANÉ], že odmieta sudkyňu Ústavného súdu Slovenskej republiky Mariannu Mochnáčovú pre jej predpojatosť vo veci vedenej na Ústavnom súde Slovenskej republiky pod sp. zn. Rvp 6123/2016, a takto

r o z h o d o l :

Sudkyňa Ústavného súdu Slovenskej republiky Marianna Mochnáčová nie je vylúčená z výkonu sudcovskej funkcie vo veci vedenej na Ústavnom súde Slovenskej republiky pod sp. zn. Rvp 6123/2016.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 12. mája 2016 doručená ústavná sťažnosť [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátkou JUDr. Mariannou Lechmannovou, Advokátska kancelária, Štúrova 20, Košice, vo veci namietaného porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv

a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 7 C 69/2008, pričom obsahom VII. časti sťažnosti je „*námietka zaujatosti konajúcej sudkyne*“ Marianny Mochnáčovej pre jej predpojatosť v tejto veci.

2. Sťažovateľ podanú námietku predpojatosti odôvodnil tým, že na sudkyňu ústavného súdu Mariannu Mochnáčovú „*podal trestné oznámenie pre korupčné správanie, ohováranie osoby sťažovateľa a pod., a to priamo na Generálnu prokuratúru SR. Existencia podaného trestného oznámenia bez ohľadu na výsledok trestného konania je odôvodnená pre vylúčenie sudkyne z prejednávania právnej veci sťažovateľa, keďže vznikli dôvodné pochybnosti o objektivnosti a nezaujatosti tejto sudkyne.*“. Sťažovateľ text trestného oznámenia nepriložil.

3. Sudkyňa ústavného súdu Marianna Mochnáčová vo svojom vyjadrení zo 16. mája 2016 oznámila, že sa necíti byť predpojatá vo veci.

4. Ústavný súd lustráciou zistil, že rovnakú námietku v inej veci už sťažovateľ uplatnil a ústavný súd uznesením sp. zn. II. ÚS 413/2015 rozhodol o nevyhlásení sudkyne Marianny Mochnáčovej.

II.

5. Podľa § 27 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) je sudca vylúčený z výkonu sudcovskej funkcie v konaní vo veci, ak so zreteľom na jeho pomer k veci, účastníkom konania alebo k ich zástupcom možno mať pochybnosti o jeho predpojatosti.

Podľa § 28 ods. 1 zákona o ústavnom súde účastník konania môže vyhlásiť, že niektorého zo sudcov odmieta pre jeho predpojatosť. Ak dôvody, ktoré vedú k vyhláseniu o odmietnutí sudcu pre jeho predpojatosť, vznikli do začiatku ústneho pojednávania, môže ju účastník konania vyhlásiť najneskôr na začiatku ústneho pojednávania.

6. Ústavný súd v danej súvislosti zdôrazňuje, že požiadavka nestrannosti sudcu sa dotýka samej podstaty spravodlivosti a jej vnímania. Nestrannosť znamená absenciu zaujatosti či predsudku, znamená, že sudca nemá žiaden osobný záujem na výsledku konania (porov. Barak, A. Judge in a Democracy. Princeton University Press 2008, s. 101 a nasl.), resp. nevzniká navonok legitímny dojem, že by takýto záujem mohol mať. Rozhodovanie sudcom, ktorý nie je nestranný, nie je len popretím rovnosti účastníkov konania, ale ide svojím spôsobom aj o rozhodovanie vo vlastnej veci (nemo iudex in causa sua; porov. bod 5 usnesení Nejvyššího správního soudu České republiky z 11. 6. 2010, čj. Nao 46/2010-78; www.nssoud.cz), a vôbec o popretie zmyslu súdnictva a práva. Rozhodovať nestranne nie je právom, výsadou či privilegiom sudcov. Ide o základnú povinnosť sudcov, o štrukturálny prvok súdneho systému.

7. Z pohľadu ľudskoprávneho, z pohľadu práva na nestranného sudcu ako komponentu práva na spravodlivý proces vyvinul Európsky súd pre ľudské práva (ďalej aj „ESLP“) dve previazané stránky nestrannosti. Táto judikatúra sa vyvíja už viac ako 30 rokov (Piersack v. Belgium, sťažnosť č. 8692/79, rozsudok z 1. 10. 1982; Pohoska v. Poland, sťažnosť č. 33530/06, rozsudok z 10. 1. 2012). Nestrannosť má stránku subjektívnu a stránku objektívnu, a tie sú overované rovnomennými testami. Európsky súd pre ľudské práva zdôrazňuje význam nestrannosti sudcu pre dôveru verejnosti v súdnictvo, a to jednak vo všeobecnosti (Olujic v. Croatia, sťažnosť č. 22330/05, rozsudok z 5. 2. 2005, bod 57), ale osobitne pri objektívnom teste (Kinský v. The Czech Republic, sťažnosť č. 42856/06, rozsudok z 9. 2. 2012, bod 87). Nestrannosť je vo vnímaní ESLP absencia zaujatosti či predsudku vo veci, pričom nestrannosť môže byť overovaná už spomenutým subjektívnym a objektívnym testom. Východiskom je subjektívny test, v ktorom sa zisťuje osobné presvedčenie, postoj sudcu, resp. jeho záujem v prejednávanej veci. Osobná nestrannosť sudcu sa predpokladá, kým sa nepreukáže opak. Takýmto „opakom“ môže byť sudcom prejavené nepriateľstvo, neznášanlivosť alebo ak si napríklad sudca z osobných dôvodov vyhradí prejednanie veci pre seba. Požiadavka nestrannosti nemôže byť dostatočne naplnená len subjektívnym testom, ktorý je náročný z hľadiska preukazovania. Na subjektívny test teda plynule nadväzuje test objektívny, ktorý si všíma, či sudca vykazuje legitímne

pochybnosti z hľadiska jeho nestrannosti. Tu je dôležitá perspektíva nestranného pozorovateľa a relevantné je aj zdanie (ne)strannosti. „*Justice must not only be done, it must also be seen to be done.*“ Podľa ESĽP musí byť ustálené, či existujú zistiteľné skutočnosti, ktoré môžu vzbudzovať pochybnosti o nestrannosti sudcov, a v tomto zmysle môže mať aj zdanie určitú dôležitosť, pretože „v stávke“ je dôvera, ktorú musia sudy v spoločnosti vzbudzovať, nehovoriac o dôvere samotných účastníkov konania (Daktaras v. Lithuania, sťažnosť č. 42095/98, rozsudok z 10. 10. 2000, bod 32). Pozícia namietajúceho má v objektívnom teste dôležitý význam, avšak rozhodujúce je, či je jeho obava aj objektívne akceptovateľná.

8. V predmetnej veci sťažovateľ namieta, že podal na sudkyňu trestné oznámenie a že táto skutočnosť bez ďalšieho a bez ohľadu na výsledok trestnej veci má viesť k jej vylúčeniu. Z uznesenia sp. zn. II. ÚS 413/2015 (bod 4) ústavný súd zistil, že *námietka sťažovateľa môže tiež súvisieť s rozhodovaním vo veci sp. zn. I. ÚS 579/2014, kde I. senát ústavného súdu rozhodol o porušení práv sťažovateľa s tým, že mu nebolo priznané finančné zadosťučinenie.*

9. *Vychádzajúc z vyjadrenia sudkyne (bod 3), možno konštatovať, že o subjektívnu zaujatosť tu nejde, a nemožno o nej uvažovať ani z iných skutočností.*

10. *Z hľadiska objektívneho testu by sa mohlo na prvý pohľad, ľudsky prirodzene, zdať, že samotné podanie trestného oznámenia vzbudí v označenej osobe negatívne emócie, a tak predpojatosť. Právny pohľad je však odlišný. Podaním trestného oznámenia by účastník konania mohol manipulovať s pozíciou zákonného sudcu, ktorá je objektívne daná. Okrem tohto sudcovia sú vybavení profesionalitou, ktorá ich robí odolnými proti takýmto podnetom (Zvlášť konanie o prietahoch je rutinnou súčasťou rozhodovacej činnosti ústavného súdu.). Samotné podanie trestného oznámenia bez pristúpenia iných relevantných skutočností nemôže viesť k vylúčeniu sudcov. Ústavný súd to vo vzťahu k Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky naznačil v uznesení sp. zn. IV. ÚS 385/2011. Rozdielna situácia nastala, ak trestné oznámenie podal sudca (IV. ÚS 38/09). Ústavný súd konštantne odmietal námietky predsedu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, ktorý na niektorých sudcov*

ústavného súdu tiež podal trestné oznámenie (I. ÚS 40/2014), s výnimkou situácie, keď k tomu pristúpili ďalšie okolnosti (I. ÚS 287/2013).

11. Zhodne to nachádzame aj v právnej histórii, keďže v § 61 ods. 3 občianskeho sporového poriadku z roku 1911 je už uvedené (In: Občiansky sporový poriadok. 2. vyd., Bratislava 1943, s. 45): „Urážka na cti alebo pomluva, spáchané proti sudcovi vo vzťahu k jeho úradnej povinnosti, alebo trestné alebo disciplinárne oznámenie podané proti nemu po začatí sporu, nie sú samy o sebe dôvodom pochybnosti.“

12. Taktiež nie je dôvodom vylúčenia sudcu postup v iných konaniach (Dôvodom na vylúčenie sudcu nie sú okolnosti, ktoré spočívajú v postupe sudcu v konaní o prejednávanej veci alebo v jeho rozhodovaní v iných veciach; § 14 ods. 3 Občianskeho súdneho poriadku).

13. V uznesení sp. zn. II. ÚS 413/2015 ústavný súd uviedol, že rozhodovanie podľa § 28 ods. 2 zákona o ústavnom súde na základe vyhlásenia sťažovateľa zo 14. mája 2015 nie je v tomto prípade dôvodné. Z obsahu predloženého vyhlásenia je totiž zrejmé, že sťažovateľom uplatnený dôvod vylúčenia sudkyne Marianny Mochnáčovej spočíva primárne v postupe prvého senátu vo veci vedenej pod sp. zn. I. ÚS 579/2014, kde prvý senát ústavného súdu síce rozhodol o porušení práv sťažovateľa, ale mu nepriznal primerané finančné zadosťučinenie. Podľa názoru ústavného súdu podanie trestného oznámenia nemôže byť automaticky samo osebe dôvodom na jeho vylúčenie z rozhodovania o sťažnosti sťažovateľa, ktorý trestné oznámenie podal. Keďže po preskúmaní vyhlásenia sťažovateľa zo 14. mája 2015 a vyjadrenia sudkyne ústavného súdu Marianny Mochnáčovej z 18. mája 2015 druhý senát ústavného súdu nezistil také skutočnosti, ktoré by podľa § 27 ods. 1 zákona o ústavnom súde viedli k jej vylúčeniu z výkonu sudcovskej funkcie v danej veci, rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto uznesenia.

14. Ústavný súd konštatuje, že podanie trestného oznámenia samostatne, prípadne s trestným oznámením súvisiacim s postupom sudkyne Marianny Mochnáčovej v predchádzajúcom konaní sp. zn. I. ÚS 579/2014 nenapĺňajú podmienky na vylúčenie

sudkyne pre predpojatost', rovnako ako bolo rozhodnuté v uznesení sp. zn. II. ÚS 413/2015, preto rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto uznesenia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 23. júna 2016